

Pinksteren, 28 mei 2023

De paus roept dit najaar de bisschoppen in Rome bijeen voor een synode. Waar moet het met de kerk in de 21^e eeuw naar toe? De kerk worstelt met zichzelf, wereldwijd, niet alleen in Nederland. Wat is haar identiteit? Wat is haar opdracht? Wat moet zij uitdragen? Hoe moet zij zich opstellen in een snel veranderende wereld? Is de eeuwenoude structuur en organisatie toe aan verandering? De rol van priesters, de rol van leken. Ruimte voor vrouwen. Wat heeft voorrang: de plaatselijke kerken of de eenheid van Rome? Veel vragen, veel meningen, veel meningsverschillen.

Het wordt een bijzondere synode. Voor het eerst in de geschiedenis is de hele kerk erbij betrokken, tot in de verste uithoeken van de wereld en op alle niveaus. Ook onze parochie heeft, als een van de weinige in ons bisdom, een jaar geleden op de parochiedag meegedaan aan de voorbereidende gesprekken.

Sommige mensen zijn bang dat de kerkelijke leer en traditie op de schop gaat. Anderen hopen juist op veranderingen in de kerk. Weer anderen halen hun schouders op en denken bij voorbaat dat de synode niks op zal leveren. Allemaal fout. Op de synode gaat het niet om veranderingen en er wordt niks besloten. Ook daarom wordt het een bijzondere synode. De paus wil dat er niet zozeer gepraat wordt maar allereerst geluisterd.

Veel mensen vinden dat het zou moeten gaan over het celibaat, of de vrouw in het ambt, abortus, euthanasie, homoseksualiteit, de liturgie. Maar als dat zou gebeuren, dan gaat het zoals altijd: de een krijgt zijn zin, de ander staat er sip bij te kijken. En het celibaat is dan misschien afgeschaft, of de vrouw mag priester worden, of het standpunt over homo's wordt aangepast, maar je zou verbaasd vaststellen dat de kerk daardoor helemaal geen andere kerk geworden is. Het blijft dezelfde kerk, alleen met andere regels en andere standpunten.

Omgekeerd ook. Als we nu eens zouden luisteren in plaats van de ander te willen overtuigen van ons gelijk, als we wat wij geloven niet stiekem zouden opdringen aan de ander, dan zouden we ons misschien in de ogen wrijven en verbaasd ontdekken dat we opeens, zonder moeite ervoor te hebben gedaan, in een heel andere kerk terecht gekomen zijn!

In Nederland is er decennia lang alleen maar strijd geweest in de kerk en heeft iedereen zich ingegraven in de eigen loopgraven. Iedereen praatte, zo hard mogelijk om de ander te overstemmen. Een vechthouding, geen luisterhouding. Maar waar niet geluisterd wordt, daar verdwijnt de Geest, en sterft de Kerk. Dat is in Nederland gebeurd. De paus hoopt dat de wereld niet Nederland achterna gaat.

Wat betekent de synode dan voor ons, voor ieder van ons en voor onze parochie? Hoe moeten wij luisteren?

We denken stilletjes: ik wil wel luisteren, maar dan moet de ander dat ook doen. Gelijkwaardigheid. Gelijk oversteken. Maar zo kun je al niet luisteren. Zo zit je al vast in de concurrentie en strijd.

Luisteren betekent: je kwetsbaar maken, de eerste stap zetten, je een open flank geven zonder te weten of de ander bereid is dat ook te doen. Het is alsof je een blanco cheque geeft aan iemand die je niet helemaal vertrouwt. Je hebt er durf en moed voor nodig. Wie geeft er nou graag een blanco cheque?

Luisteren betekent ook dat je durft af te zien van je eigen gelijk, van de overtuigingen waarvoor je leeft. Accepteren dat de ander anders is en hem proberen te begrijpen. Geloven dat ook de ander het beste met iedereen voor heeft. Elkaar het voordeel van de twijfel gunnen. Ruimte geven aan de ander. Klinkt mooi. We knikken 'ja natuurlijk'. 'Helemaal mee eens'. Maar de ander accepteren, hem ruimte geven, naar hem luisteren, dat kan alleen als je je eigen geloof en je eigen gelijk tussen haakjes zet, even laat voor wat het is. Kunnen wij dat?

Hoe mooi als het zou kunnen. Want ook hier: de Geest is altijd goed voor een verrassing. We denken iets op te geven en van iets af te zien maar krijgen het dubbel en dwars terug. Het wordt ons zomaar in de schoot geworpen. Op een heel andere manier, langs een heel andere weg dan we hadden gedacht. Zonder dat we er iets anders voor hebben gedaan dan ons gelijk op te geven en naar de ander te luisteren.

Ja, de Geest van Pinksteren is altijd goed voor een verrassing. Hij maakt nieuw wat oud is, en levend wat dood is. En in onze Kerk is het meeste oud, en veel dood. Daarom wil de paus dat we gaan luisteren naar elkaar. Ook wij. Ook onze parochie.